

A levelet, melyet Kazinczy Br. Wesselényi Miklós barátja számára másolt le, talán az első fogalmazványról, a következő magyarul írt záradékkal kíséri:

„A Generalis a munkát és levelet által adta a Helytartó Tanácsnak, ez pedig a megolvasást ő Exell. Almásy Pál Urra bízta. A Játszó-Társaság meg nem kapta a munkát; de Tisztünk azt az ígéretet hozta ő Excellentiájától, hogy: olvasta és kitűnőnek találta.

*

1795. augusztus 17-én Kazinczy így ír József öcséséhez: Elmeneteled után Titust benyújtottam ő Exc. Barkó Urnak. Ez által küldte a helytartó-tanácsnak, ez ismét a censornak; mert azt kértem ő Excájától a levelemben, hogy adassa ki eljátszásul a m. theatrumnak. (Az eredeti levél Kazinczy Eugenia asszony birtokában van.)

1803-ban feb. 23-án Ér-Semlyéről Kazinczy a többek között ezeket írja benső barátja Szentgyörgyi Józsefhez: „Én mióta ismét élek (az az kiszabadult fogságából) még nem nyomtattam semmit. Ez idén fogok. S engedj hogy fecsegyek erről valamit, s hadd melegítem el valamivel szivedet. 2387 nap mulva jövén vissza tömlőczömből, megtekintettem egykori nyomtatásaimat. Az Orpheusom némely lapjain kívül semmimet nem olvashatom; izetlenség és incorrectio minden. Illő helyre hoznom hibámat. Kész nagy részént, nagy részént munkában vagyok a mi itt következik: (Itt elősorolja Kazinczy egy csomó művének címét, s ezek között a többek között a fent jelzett fordítására következő megjegyzést teszi: A Titus kegyelmessége vagy Somogyi Staats Rath, vagy Almási Pál ő Excellentiájának lesz inscribálva. Ez praesese volt Budai Verhörjeinknek, Somogyi ur a pennát vitte (az a jegyző volt). Tisztelt két ember, s a darab (t. i. Titus kegyelmessége) Budai dologomat példázza.

*

Ime ismét egy piczinke adat Kazinczy élete s irodalmi munkásságához. Ha össze hordjuk a szerzet-szét szort köveket, a nagy uttörőhez méltó emléképítéséhez hozzá lehet fogni majd.

K. PAPP MIKLÓS.

EGY ÉRDEKES ADAT a régi magánjog és jogszolgáltatáshoz.

Vajda-szentiványi Fodor István szolgabíró és Horváth András mint közbiráknak 1606 nov. 14-ről kiadott bizonyáglevelük, *) arról, hogy Bothos György magát Büki János uramnak,

*) Eredetije papírra írva és a nevezett közbirák visszanyomott saját viaszepecsétjükkel ellátva az erdélyi év. ref. egyházkerület levéltárában Kolozsvárt.

többek kezessége mellett örök jobbágyságra leköti, Büki János viszont illetőnek kiszabadítását és jövőendőben általmazását fogadja. **)

Mi kik vagiunk Vaida szent Ivánon lakozó nemes személiek Torda vármegyeiben, ugimint ez dologban keöz birák, Első Fodor István szolgabíró, második Horvát András, Adgiuk emlékezetre mindenkinek az kiknek illik az mi levelünknek rendiben hogi minthogi 1606 esztendőben novemb. 14 estenek vala néminémi vétekért Isten keziben Egnihánian Vaida Szent Ivánon, Első Székeli János, Alia Farkas uram jobbágia, másik Szekeli András, Büki István uram jobbágia, 3. Bothos Görgi, Bodoni Jánosné jobbágia, ezek voltak penig ilien vétekben, tudni illik az Régeni szüleő hegbeől egi verem buzát loptak volt el az elmúlt veszedelmes ideőben, melliel ki atták volt eőket, azért fogták volt megh eőket. Ézek közöl penig Bothos Geörgi az Bodoni Jánosné jobbágia, atta mi előttünk magát eörök Jobbáginul Büki János uramnak hogi az Fogságból és jövőendőbeli niomoruságtól megs oltalmazna és megs szabadtana. János uram is arra igeri magát, hogi mindekben és mindenek előt oltalmazoiá lészén, és szabditoja, leőnek penigs kezesek mi előttünk Büki Janos uramnak azért az Bothos Görgiért 40 forintig: első Székeli Miklos, Alia uram jobbágia másik Varga Gergeli ugian Alia Farkas uram jobágia, harmadik Farkas András, Büki István uram jobágia, illien Conditional: hogi ha Botos Görgi az jobágiságot megs nem állana tehát az 40 forintot Büki János uram, minden törvénbeli remediumja előtt megs vehesse az kezeseken az negven forintat az kezesek is kívánnak azt az Bothos Görgteől hogi arra kötne magát hogi ha őket benne, ők is mindenféle megs nevezhető helen hozá niulhassanak és felakaszathassák, mellire köti magát Bothos Görgi és megis esküvének mielőttünk. Mellinek bizonyságára adjuk mi az mi pecsetes levelünket. Datum in Vajda Sz. Ivan eodem die et anno qui supra. (LS.) (LS.)

Közli:

Dr. KOLOSVÁRI SÁNDOR.
kir. egyetemi jogtanár.

**) Ezen okmány igen érdekes és további tanulmányozásra indító tartalommal bír a régi magánjog és jogszolgáltatás terén. Sajátságos például, hogy a tolvajságnál inkább a kártérítésre, mint büntetésre volt az eljárás sulya fektetve s így tág mező nyílt a magán egyezkedésre. Igen érdekes a kezességnek felfogása, mely a míg egyfelől a jogosítottat a kezesekkel szemben biztosította, másfelől a kezeseknek, az eredeti kötelezettel szemben kikötött viszkereseti joguk annak élete és halálára (pl. itt felakaszthatott kiterjedhetett a jobbágyoknál.

K. S.